

HVOR GODT ER LOKALDEMOKRATIET?

Kartlegging av innbyggernes og folkevalgtes
erfaringer og oppfatninger

Resultater fra
Sør-Varanger kommune

August 2010

Innhold

Forord	3
Utgangspunktet: Det lokaldemokratiske kretsløpet	4
Nærmere om valg av målestokker for levende lokaldemokrati	5
Hva sier resultatene?	
Sammenfall eller avvik mellom innbyggerne og folkevalgte i synet på lokaldemokratiet i Sør-Varanger kommune?	15
Resultater innbyggere	23
Resultater folkevalgte	25
Vedlegg	
A: Telefonintervjuet med innbyggerne	34
B: Spørreskjema for de folkevalgte	36
C: Grafisk presentasjon av sammenligningen folkevalgte og innbyggere	41
Tabellregister	
Tabell 1: Veiviser i demokratistandarder og – indikatorer	10
Tabell 2: Oversikt over kommunegruppen	14
Tabell 3: Sammenlikning av hva innbyggerne og folkevalgte mener om lokaldemokrati i Sør-Varanger kommune	15
Tabell 4: Hva innbyggerne mener om lokaldemokratiet i Sør-Varanger	23
Tabell 5: Hva folkevalgte mener om lokaldemokratiet i Sør-Varanger	26
Figur: 1 Det lokaldemokratiske kretsløpet	4
Boks: 1 Tema i Lokaldemokratiplatforma, KS	8
Referanser	44

Forord

Det norske lokaldemokratiet er godt, men kan og bør bli bedre. Demokrati er mer enn valgdeltakelse. Det er også tillit og legitimitet til kommunen og de folkevalgte, dialog mellom folkevalgte og innbyggere mellom valg, innflytelse på tilbudene vi bruker og muligheter til å bidra i lokalsamfunnet.

Kommunal- og regionaldepartementet (KRD) og KS inviterte 50 kommuner til å være med å teste ut et verktøy for lokaldemokratiutvikling som grunnlag for opprettelse av en lokaldemokratidatabase. Denne rapporten dokumenterer resultatene fra din kommune. Databasen vil etter hvert gjøre disse dataene offentlig tilgjengelig og gi kommunen mulighet til å sammenligne seg med andre.

Ideen om en lokaldemokratidatabase ble lansert i Lokaldemokratikommisjonens andre utredning NOU 2006:7 *Det lokale folkestyre i endring?* og fulgt opp i Stortingsmelding nr. 33 (2007-2008) *Eit sterkt lokaldemokrati*. KRD har på bakgrunn av dette inngått et samarbeid med KS gjennom finansiering av oppbygging av en lokaldemokratidatabase, foreløpig som et pilotprosjekt. Det er KS som har hatt ansvar for prosjektgjennomføringen.

I 2008 – 2009 gjennomførte KS et FoU-prosjekt med formål om å utvikle et verktøy for lokaldemokrati-verktøy for kommuner som vil teste seg mot prinsippene i KS sin lokaldemokratiplattform. Universitet i Oslo utviklet to spørreundersøkelser, en til innbyggere og en til folkevalgte, som ble testet ut i seks pilotkommuner. Verktøyet gir kunnskap om tilstanden i den enkelte kommune, som grunnlag for forbedring og utvikling. Rapporten fra dette prosjektet, *Hvor godt er lokaldemokratiet*, finnes på KS sine hjemmesider.

Hvor går ferden?

KS har mål om å etablere dette som et fast tilbud for alle landets kommuner. Det vil være naturlig at muligheten til å gjennomføre undersøkelsene gis en gang i løpet av en valgperiode. Resultatene vil gi en diagnose på hvordan innbyggere og folkevalgte oppfatter lokaldemokratiet, samspillet mellom folkevalgte og innbyggere, mellom folkevalgte og administrasjonen og det kommunen leverer av resultater. Dette vil gi et godt bilde på hvor det eventuelt vil være behov for utvikling av demokratiet i kommunen.

En åpen database med resultatene vil være med å sette demokratispørsmål på dagsorden i kommunestyre og lokalpolitikk, i aviser og andre media, blant innbyggerne og gi mulighet til ytterligere analyser av forskere. Undersøkelsene gir et unikt materiale da data om lokaldemokrati ikke tidligere finnes i denne skala fra enkeltkommuner. Databasen skal være åpen for alle, men svarene til enkeltpersoner vil ikke kunne bli identifisert.

Denne rapporten er en tilbakemelding til Sør-Varanger kommune om resultater angående innbyggernes og folkevalgtes oppfatninger og erfaringer omkring kommunepolitikken og kommunal styring.

Databasen finner du her: www.bedrekommune.no

Mer om KS sitt arbeid med lokaldemokratiplattform og FoU prosjekt *Hvor godt er lokaldemokratiet?* finner du her: www.ks.no

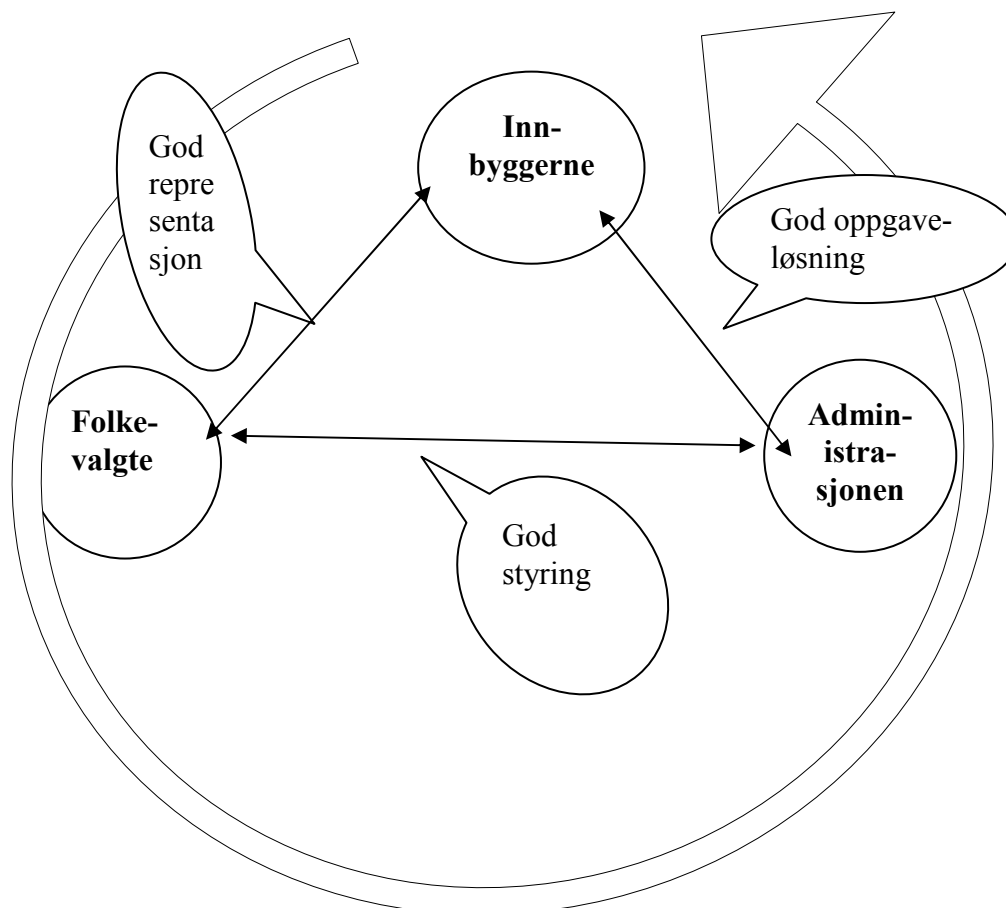
(Teorien som her kommer er utdrag fra rapporten *Hvor godt er lokaldemokratiet*, fra FoU prosjektet med samme navn, som ble ledet av Professor Harald Baldersheim og Professor Lawrence Rose ved Univeritetet i Oslo).

Utgangspunktet – det lokaldemokratiske kretsløpet

Utgangspunktet for oppgaven i prosjektet er norske kommuner organisert som representative styresett. I dette styresettet velges representantene – kommunestyret – av folket.

Representantene treffer beslutninger etter beste skjønn angående felles saker og innenfor gjeldende rett og den kompetanse som er tillagt kommunestyret. Kommunestyrets beslutninger er rettesnor for administrasjonens arbeid med å løse oppgaver for det lokale fellesskapet. Kommunestyret ansvarliggjøres gjennom valg, dvs. at i den grad folket er tilfreds med kommunestyrets beslutninger og administrasjonens oppfølging, så gjenvelges representantene. I den grad folket er utilfreds med beslutninger og resultater, skiftes representantene ut. Denne framstillingen kalles gjerne for *det demokratiske kretsløpet* og er illustrert i figur 1.

Figur 1: Det demokratiske kretsløpet: Fra representasjon til oppgaveløsning

Hvilke betingelser må være oppfylt for at dette kretsløpet skal kalles et *levende lokaldemokrati*, og hvilke forhold bør dermed belyses av prosjektets målemetode? At innbyggerne er *godt representert*, innebærer bl.a. at de folkevalgte kjenner innbyggernes meninger, interesser og behov og legger disse til grunn for beslutninger i kommunestyret og andre kommunale organer samtidig som grunnleggende spilleregler følges. At kommunen preges av *god styring*, innebærer bl.a. at de folkevalgte er i stand til å treffe nødvendige beslutninger og til å styre administrasjonen på en slik måte at politiske beslutninger blir effektivt iverksatt innenfor rammen av god forvaltningsskikk og tilgjengelige økonomiske ressurser. At lokal styring og administrasjon gir grunnlag for *god oppgaveløsning*, innebærer bl.a. at innbyggernes behov og interesser blir imøtekommet gjennom de tjenester kommunen yter og de reguleringsvedtak som kommunen gjennomfører.

Nærmere om valg av målestokker for levende lokaldemokrati

I en klassisk formulering defineres demokrati som ”styring av, ved og for folket”. En nærmere analyse av denne tilsynelatende enkle formuleringen viser at den innebærer mange og kompliserte relasjoner mellom styrende og styrte for at idealene skal kunne realiseres. Det har etter hvert utkrystallisert seg forskjellige tradisjoner i utlegninger av demokrati-idealene (se Rose 2005 for en drøfting av demokratitradisjoner i lokaldemokratisk perspektiv).

Disse tradisjonene vektlegger forskjellige sider ved relasjonene mellom styrende og styrte eller folket, som jo ”de styrte” til syvende og sist utgjør. Det *direkte* demokratiet kan sies å utgjøre den opprinnelige og grunnleggende formen for demokrati. Her er relasjonen enkel – styrende og styrte er identiske, og styringen skjer gjennom folkeforsamlinger der alle borgere deltar eller kan delta om de ønsker, slik vi kjenner det fra antikkens Athen. Enkelte vil hevde at dette er et gyldig ideal også for dagens demokrati, eller i alle fall at det bør være visse innslag av direkte demokrati. Sveits er et eksempel på et land som i stor utstrekning praksiserer direkte demokrati gjennom bindende folkeavstemninger og lokale folkeforsamlinger med stor beslutningsmyndighet (Lindner 1994; Kaufmann m.fl. 2007).

Direkte demokrati har imidlertid sine begrensninger, ikke minst knyttet til praktiske problemer som oppstår i forbindelse med økende størrelser på de aktuelle politisk-administrative enheter. I moderne samfunn er demokratiet i hovedsak av *representativ* art, slik vi har framstilt og illustrert det ovenfor, både nasjonalt og lokalt (Narud og Valen 2007). Et sentralt ledd i relasjonen mellom styrende og folket er da de regelmessige valgene, som gir borgerne anledning til å kontrollere de styrende gjennom utskiftning eller gjenvalg. Kvaliteten

på valgene og prosessene omkring blir da en sentral målestokk for kvaliteten på demokratiet. Av denne sentrale relasjonen avledes videre målestokker som fri meningsdannelse/fri presse, fri tilgang på informasjon om politiske saker, rettferdig konkurranse mellom politiske partier, osv. Denne demokratiformen omtales også gjerne som konkurransedemokrati, noe som understreker at det er konkurransen mellom konkurrerende eliter, oftest organisert gjennom politiske partier, som er grunnlaget for folkets kontroll med de styrende.

Andre framhever fri opinionsdannelse og fri debatt som sentrale elementer i et demokrati. Det er gjennom debatt at standpunkter formes og vedtaksforslag prøves. Gjennom den åpne debatten i pressen og andre medier gis den styrende eliten anledning til å presentere og forsvare saker og standpunkter samtidig som borgerne kan danne seg et inntrykk av kvaliteten i det saklige grunnlaget for standpunktene og fremme alternative synspunkter som igjen må forsvares. I lengden, hevder forkjemperne for det *diskursive* demokratiet, vil de beste argumentene vinne fram, i alle fall hvis debatten er fri og åpen (Eriksen 1995).

Felles for disse tradisjonene er at de i tillegg til rettferdige valg understreker betydningen av informerte og engasjerte borgere og grunnlaget for en åpen og levende samfunnsdebatt. Dette er målestokker som i særlig grad er aktuelle som standarder for *kommunene* som arenaer for levende lokaldemokrati. Kommunene har sin begrunnelse og legitimitet bl a som kanaler for borgernær forvaltning og skoler i demokrati (Mill 1946). Gjennom kommunene kan demokratiet gjøres nært og levende for den enkelte samfunnsborger. *Borgernærhet* er derfor en sentral målestokk i det analyseskjemaet som foreslås.

Nyere demokratiteori har også pekt på betydningen av demokratiets *styringsevne* som grunnlag for demokratisk kvalitet. Styrings- og problemløsningsevne omtales gjerne som *systemkapasitet* (Dahl og Tufté 1973). Det antas at i lengden vil samfunnsborgerne bare verdsette demokratiet dersom det faktisk har evne til å løse problemer og samfunnsoppgaver. Dette synspunktet har to sider. Den ene dreier seg om hvor store og viktige oppgaver det politiske systemet er tildelt. Store oppgaver betyr at mer står på spill. Jo viktigere oppgaver, jo større betydning har politikken for samfunnsborgerne, og jo større incentiver vil innbyggerne ha til å delta i lokalpolitikken. Den andre siden dreier seg om dyktighet til å løse oppgaver og levere de goder som er lovet, eller som samfunnsborgerne forventer seg. Hvor langt et slikt perspektiv skal trekkes inn i vurderingen av demokratiske kvaliteter, kan diskuteres. Noen hevder at evne til å styre fordelingen av samfunnsgodene må telle med i en samlet vurdering av demokrati-kvaliteter (jf. bl.a. Ringen 2008). I en analyse fra år 2000 konkluderte Pettersen og Rose at ”Tilfredshet med de kommunale tjenester er en hovedkilde til positivt omdømme av det lokale selvstyret” (Pettersen og Rose 2000: 40).

Spørsmålene om den lokale styringsevnen retter søkelyset mot *de folkevalgte* og de lokale beslutningsprosessene. Styringsevnen avhenger ikke bare av evne til å treffe gode beslutninger men også av å få disse iverksatt gjennom et velfungerende administrativt apparat. I dette prosjektet har det ikke vært hensikten å gå dypt inn i administrasjonen, men det er utviklet spørsmål omkring de folkevalgtes samspill med og kontroll av administrasjonen. I den demokratiske styringskjeden som utgår fra folket, er de folkevalgte et viktig mellomledd som skal påse at administrasjonen prioriterer de sakene og leverer de tjenestene som de folkevalgte har vedtatt på vegne av folket (sikre allokeringseffektivitet).

Dessuten har idealer som åpenhet, redelighet og pålitelighet i senere år i stigende grad blitt framhevet som grunnleggende for borgernes tillit til et politisk system. Det er vokst fram en hel internasjonal bevegelse – *Transparency International* – med et slikt fokus (<http://www.transparency.org/>). Dette er et fokus som finnes igjen både i empirisk demokrati-forskning og i praktisk forvaltningsutvikling angående ”good governance”. Åpenhet (transparens) gjelder borgernes muligheter til å skaffe seg innsyn i og forstå offentlige beslutningsprosesser. Redelighet har særlig blitt knyttet til forventinger om ukorruperte beslutningsprosesser og folkevalgte men omfatter mer generelt de folkevalgtes viljen til å følge lov og rett og overholde vedtatte spilleregler. Åpenhet og redelighet antas å skape grunnlag for *pålitelighet* i offentlig styring, dvs. at borgerne har grunn til å regne med at det er samsvar mellom utfallet av representative valg, den faktiske politiske dagsorden, linjene i beslutningsprosessene og de resultater som leveres (Rothstein og Teorell 2008).

Disse demokrati-idealene og –tradisjonene finnes igjen i demokratiplattformen utviklet av KS, med tre bærende prinsipper: Tillit, folkevalgt styring og evne til å levere resultater. Disse prinsippene er igjen utdypet i 22 detaljerte kjennetegn ved godt lokaldemokrati (se boks 1).

Boks 1: Tema i Lokaldemokratiplatforma, KS *

<i>Eit godt lokaldemokrati har ein når.....</i>
- <i>A: Innbyggjarane har tillit til lokalpolitikarane</i>
1 Høg valdeltaking
2 Informativ valkamp
3 Informasjon om politikk, tenester m m
4 Rettstryggleik
5 Kanalar for kontakt med politikarane
6 Deltakingskanalar elles
7 Open offentleg debatt
8 Aktive lag, foreiningar
9 Mindretalsrettar
10 Aktive lokale partilag
11 Rekruttering til parti
- <i>B: Dei folkevalde set dagsorden, styrer ressursbruken og er ombod for innbyggjarane</i>
12 Avklara roller i/mellom politikk og administrasjon
13 Godt samarbeid i kommunestyret
13 Balansert kjønnsrepresentasjon
15 Vilkår for rolla som folkevald
16 Etisk standard/korrupsjonstema
17 Aktiv eigarstyring
18 Forholdet mellom kommunestyret og utanom-kommunale organ (t d inter-kommunale)
- <i>C: Ein leverer det ein lovar</i>
19 Levere resultat i tråd med lovnader
20 Gode tenester
21 God samfunnsutvikling
22 Tilsyn og kontroll med eiga verksemd

* I tabell 1 nedenfor vises det hvordan de foreslåtte målestokkene og indikatorene dekker sentrale tema i demokratiplattformen.

Vi har funnet det hensiktsmessig å samle kjennetegnene ved godt lokaldemokrati i fire standarder for demokrati-kvalitet: *Pålitelig styre*, *ansvarlig styre*, *borgernært styre* og *effektivt styre*.

- **Pålitelig styre:** Preges av likebehandling, politisk redelighet, respekt for spilleregler; i sum berører spørsmålene omkring denne standarden kommunepolitikkenes allmenne omdømme.

Kontrollspørsmål: Har innbyggerne tillit til at de behandles likt i forhold til de kommunale beslutningsprosessene?

- **Ansvarlig styre:** Fremmer oversiktlig politikk og informerte borgere som grunnlag for borgernes kontroll med de folkevalgte.

Kontrollspørsmål: Har innbyggerne tilstrekkelig informasjonsgrunnlag til å føre tilsyn med hvordan folkevalgte skjøtter sine verv?

- **Borgernært styre:** Stimulerer borgernes interesse for og engasjement i lokalpolitikken gjennom høringskanaler og debatt- og deltakelsesmuligheter.

Kontrollspørsmål: Hvordan og hvor langt inndras borgerne i de kommunale beslutningsprosessene? Er det etablert kanaler for å høre og inndra borgerne i beslutningsprosessene?

- **Effektivt styre:** Folkevalgte har god styring, leverer resultater.

Kontrollspørsmål: Er det ryddige forhold i den politiske styringen av administrasjonen? Lever kommunen resultater innbyggere og folkevalgte er tilfreds med?

Tabell 1: Veiviser i demokratistandarder og -indikatorer *

<p>Hvordan standardene speiles i innbyggernes oppfatninger, erfaringer: Spm. til innbyggerne</p>	<p><i>Demokrati-standard</i> <i>Pålitelig styre</i></p>	<p>Hvordan standardene speiles i folkevalgtes oppfatninger, erfaringer: Spm. til folkevalgte</p>
<p>Likebehandling ..Her i kommunen er det sær-interesser som får gjennomslag, ikke innbyggernes felles-interesser. (7)</p> <p>De folkevalgtes integritet ..Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel. (8)</p> <p>De folkevalgtes dyktighet og troverdighet ..Som regel kan en stole på løftene fra politikerne her i kommunen. (9)</p>	<p><i>Rimelig representasjon av samfunnsinteresser og –segment (bl.a. på bakgrunn av frie og rettferdige valg)</i></p> <p><i>Respekt for lov og rett & spilleregler blant beslutningstakere og i befolkningen</i></p> <p>Relaterte temaer i KS Lokaldemokrati-plattform: 4, 5, 9, 16, 19 (jf. boks 1)</p>	<p>Likebehandling ..Her i kommunen er det sær-interesser som får gjennomslag, ikke innbyggernes felles-interesser. (4a1) ...De som har gode personlige forbindelser i kommunen, får lettere ivaretatt sine interesser. (4b)</p> <p>Respekt Jeg opplever at velgerne har respekt for de folkevalgte. (3d)</p>

* Tall i parentes refererer til spørsmålenes plassering i spørreskjemaene for henholdsvis innbyggerne og de folkevalgte

<p>Hvordan standardene speiles i innbyggernes oppfatninger, erfaringer:</p> <p>Spm. til innbyggerne</p>	<p>Demokrati-standard</p> <p>Ansvarlig styre</p>	<p>Hvordan standardene speiles i folkevalgtes oppfatninger, erfaringer:</p> <p>Spm. til folkevalgte</p>
<p>.. Lokaldemokrati er ikke så viktig, bare de offentlige tjenestene blir opprettholdt. (2)</p> <p>Politisk tydelighet ..Det spiller ingen rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten. (11)</p> <p>Kommunens informasjonsvirksomhet ..Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om aktuelle saker som diskuteres i kommunepolitikken. (4)</p> <p>Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene. (10)</p>	<p><i>Åpenhet; rapportering til borgerne slik at de kan danne seg meninger om politiske spørsmål og resultater</i></p> <p><i>Tydelig politikk;</i></p> <p><i>Åpne beslutningsprosesser</i></p> <p>Relaterte temaer i KS Lokaldemokrati-plattform: 2, 3, 4, 5, 7, 12, 13, 15 (jf. boks 1)</p>	<p>Politisk tydelighet ..Det spiller liten rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten. (1g) ..Det er klare partipolitiske skillelinjer i kommunepolitikken. (1a) ..Jeg synes det er for lite anledning til å markere eget parti. (1h) ..I vår kommune går den viktigste skillelinjen mellom..... (1k)partiene, distriktene, persongrupper, aldersgrupper.</p> <p>Ansvarsfordeling ..De viktige beslutningene her i kommunen fattes i andre politiske organer enn kommunestyret. (1d) ..Kommunepolitikken er veldig sektororientert. (1f)</p> <p>Kommunens informasjonsvirksomhet ..Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om..... ... hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken. (4c1) ... hvilke rettigheter man har i forhold til kommunen. (4c2) ... hva man får igjen for skattepengene. (4c3)</p> <p>Rolleklarhet ..Jeg føler at jeg får gjort nytte for meg som folkevalgt. (1e) ..Jeg syntes min rolle som folkevalgt er klar. (1c) ..Alt i alt trives jeg godt med arbeidet som folkevalgt. (1j) ..Statens detaljstyring av kommunen uthuller rollen som folkevalgt. (1i)</p>

<p>Hvordan standardene speiles i innbyggernes oppfatninger, erfaringer:</p> <p>Spm. til innbyggerne</p>	<p><i>Demokrati-standard</i></p> <p><i>Borgernært styre</i></p>	<p>Hvordan standardene speiles i folkevalgtes oppfatninger, erfaringer:</p> <p>Spm. til folkevalgte</p>
<p>Involvering ..Her i kommunen er politikerne flinke til å begrunne sine beslutninger overfor innbyggerne. (5)</p> <p>Jeg er godt fornøyd med mulighetene jeg har til å påvirke kommunale beslutninger som engasjerer meg (3).</p> <p>Politikernes lydhørhet Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter. (7)</p>	<p><i>Inndra borgerne i beslutninger;</i></p> <p><i>Kanaler for medvirkning og debatt;?</i></p> <p><i>Skape engasjement?</i></p> <p>Relaterte temaer i KS Lokal-demokratiplattform: 5, 6, 7 (jf. boks 1)</p>	<p>Interesse ..Det er stor interesse for kommunepolitikken blant innbyggerne. (3c)</p> <p>..Folk flest er seg meget bevisst hvilke rettigheter de har overfor kommunen .(3e)</p> <p>..Medienes dekning av de folkevalgtes arbeid er for ensidig negativ. (3b)</p> <p>Kontakt ..I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med (3a)</p> <p>.....</p> <ul style="list-style-type: none"> - enkeltinnbyggere - foreninger og lag - næringsliv - media <p>Involvering Her i kommunen.... ... er det gode rutiner for å ta i mot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunal virksomhet. (4a2) ... blir klager på tjenester behandlet på en saklig måte. (4a3) ... involverer kommunen innbyggerne i forsøk på å finne løsninger på lokale problemer. (4a4) ..Her i kommunen.... tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter (4a5)</p>

<p>Hvordan standardene speiles i innbyggernes oppfatninger, erfaringer:</p> <p>Spm. til innbyggerne</p>	<p><i>Demokrati-standarder</i></p> <p><i>Effektivt styre</i></p>	<p>Hvordan standardene speiles i folkevalgtes oppfatninger, erfaringer:</p> <p>Spm. til folkevalgte</p>
<p>Resultater ..I det store og hele er jeg godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud. (1)</p>	<p><i>Beslutningsevne</i></p> <p><i>Levere tjenester i samsvar med lokale behov</i></p> <p><i>Styring med utviklingen av lokalsamfunnet</i></p> <p>Relaterte temaer i KS Lokaldemokrati-plattform: 12, 19, 20, 21 (jf. boks 1)</p>	<p>Samspill/kontroll med administrasjonen ..Administrasjonen er flink til å fange opp politiske signaler fra de folkevalgte. (2a) ..Det er lett å skaffe seg innsyn i virksomheten nedover i administrasjonen i kommunen. (2b) ..Administrasjonen er for passiv, de sitter for mye og venter på politiske initiativ. (2c) ..Det er klare ansvarslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon. (2d) De folkevalgte styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer tilfredsstillende. (2e) ..Administrasjonen prøver for ofte å dytte sine egne meninger på de folkevalgte. (2f)</p> <p>Kommunal organisering ..Opprettelse av kommunale selskaper har gjort det lettere for oss folkevalgte å styre virksomheten i kommunen. (2g)</p> <p>Politisk effektivitet ..Arbeidet i kommunens politiske organer går for tregt. (1b)</p> <p>Resultater ..Jeg er i det store og hele godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud til innbyggerne. (4e) ..Jeg er godt fornøyd med måten lokaldemokratiet fungerer på her i kommunen. (4d)</p>

Hva sier resultatene fra Sør-Varanger?

I undersøkelsen er det stilt seks likelydende spørsmål til folkevalgte og innbyggerne som gjør det mulig å sammenligne de to gruppernes oppfatninger av og erfaringer med lokaldemokratiet. I tabell 3 kommenteres forskjeller og likheter som gjør seg gjeldende mellom de to gruppene. Grafene som er grunnlaget for kommentarene, finnes på de følgende sidene. Kommunene er delt inn etter kommunestørrelse som vist i tabell 2 (under) og det vil derfor hensiktsmessig også å sammenligne kommunen med andre kommuner som er like med tanke på antall innbyggere.

Tabell 2 Oversikt over kommunegruppen

Gruppe mellomstor (5-20000)	Kommune	Antall innbyggere	Antall respondenter	Antall folkevalgte respondenter
	Gjerdrum	5 671	300	25
	Enebakk	10 173	300	26
	Nesodden	17 201	300	27
	Eidskog	6 370	300	27
	Stange	19 042	300	33
	Nord-Fron	5 821	300	24
	Gran	13 295	300	22
	Lyngdal	7 702	300	29
	Søgne	10 438	300	27
	Time	15 945	300	26
	Hå	16 153	300	33
	Stord	17 411	300	32
	Ørland	5 081	300	23
	Orkdal	11 226	300	24
	Namsos	12 780	300	35
	Fauske	9 535	300	30
	Sør-Varanger	9 653	300	22
Grupperesum		193 497	5 100	465

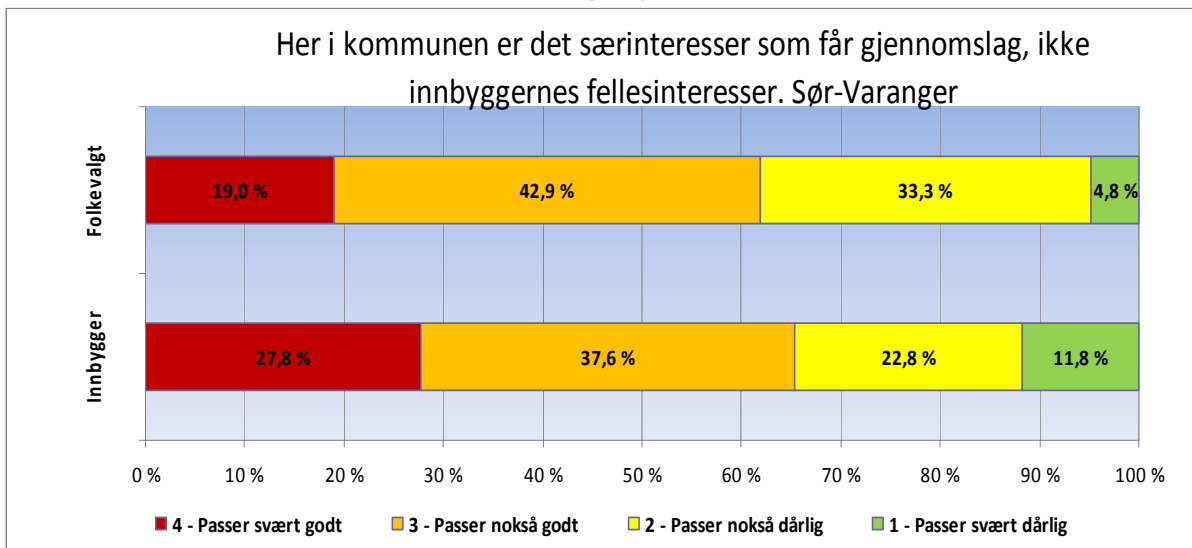
Tabell 3: Sammenligning av hva innbyggerne og folkevalgte mener om lokaldemokrati i Sør-Varanger kommune

Her er en oppsummering av resultatene fra de seks spørsmålene som ble stilt til både innbyggere og folkevalgte, sett i forhold til de fire dimensjonene.

Demokrati-standard	Måles gjennom	Innbyggerne og folkevalgte mener.....
Pålitelig styre	<i>Likebehandling</i>	Flertallet av både innbyggerne og folkevalgte mener at særinteressene får gjennomslag i kommunen.
Ansvarlig styre	<i>Politisk tydelighet</i>	Folkevalgte er meget tydelig på at hvilke partier som sitter ved makten spiller en rolle for kommunens politikk. Innbyggerne synes også at partiene som sitter ved makten spiller en rolle, men i langt mindre grad enn folkevalgte.
	<i>Kommunens informasjonsvirksomhet</i>	Flertallet av innbyggere synes kommunen gjør en god jobb med å informere om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken, mens et knapt flertall av folkevalgte svarer negativt på spørsmålet. Hverken de folkevalgte eller innbyggerne synes kommunen gjør en god jobb med å informere om hva man får igjen for skattepengene. Folkevalgte er minst fornøyd.
Borgernært styre	<i>Innbyggernes involvering</i>	Både innbyggere og folkevalgte synes de folkevalgte tar hensyn til innbyggernes synspunkter. Folkevalgte er mest positive.
Effektivt styre	<i>Resultater</i>	Både folkevalgte og innbyggere er svært godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud.

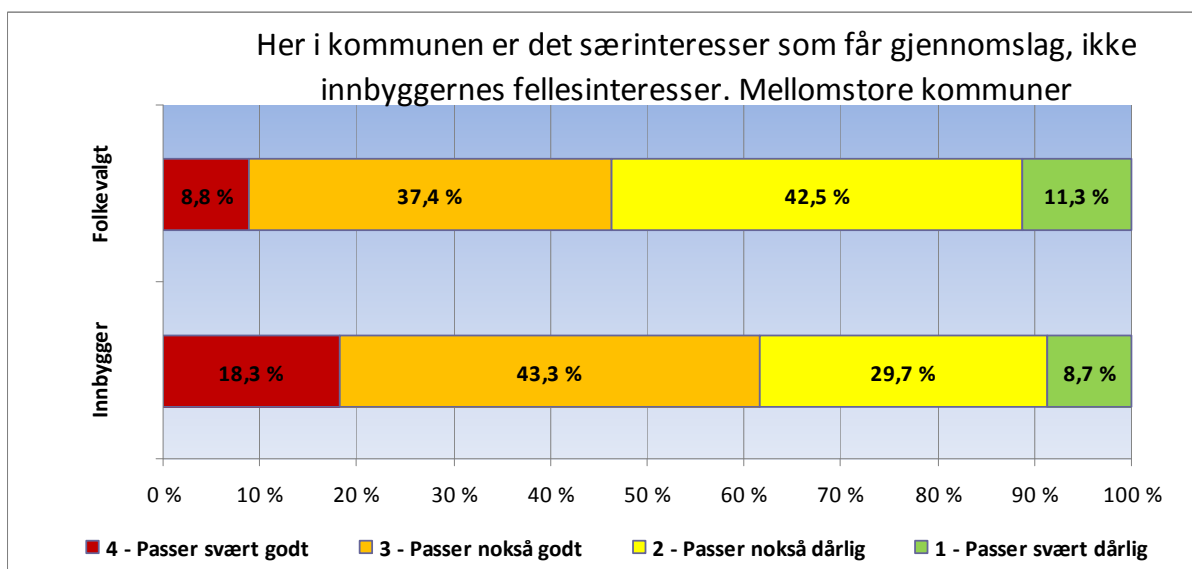
Resultater - folkevalgte og innbyggere.

Pålitelig styre

Folkevalgt 61,9 % og innbyggere 65,4 %
(Passer svært godt og passer nok så godt er her slått sammen)

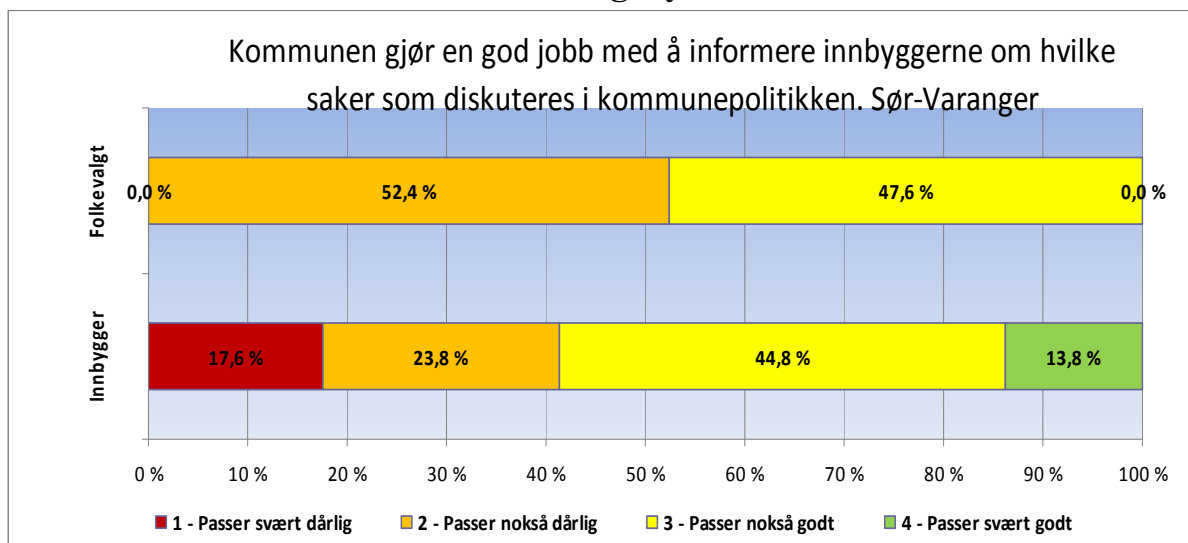
Flertallet av både **innbyggerne** og **folkevalgte** mener at særinteressene får gjennomslag i kommunen.

Folkevalgte 46,2 % og innbyggere 61,6 %
(Passer svært godt og passer nok så godt er her slått sammen)

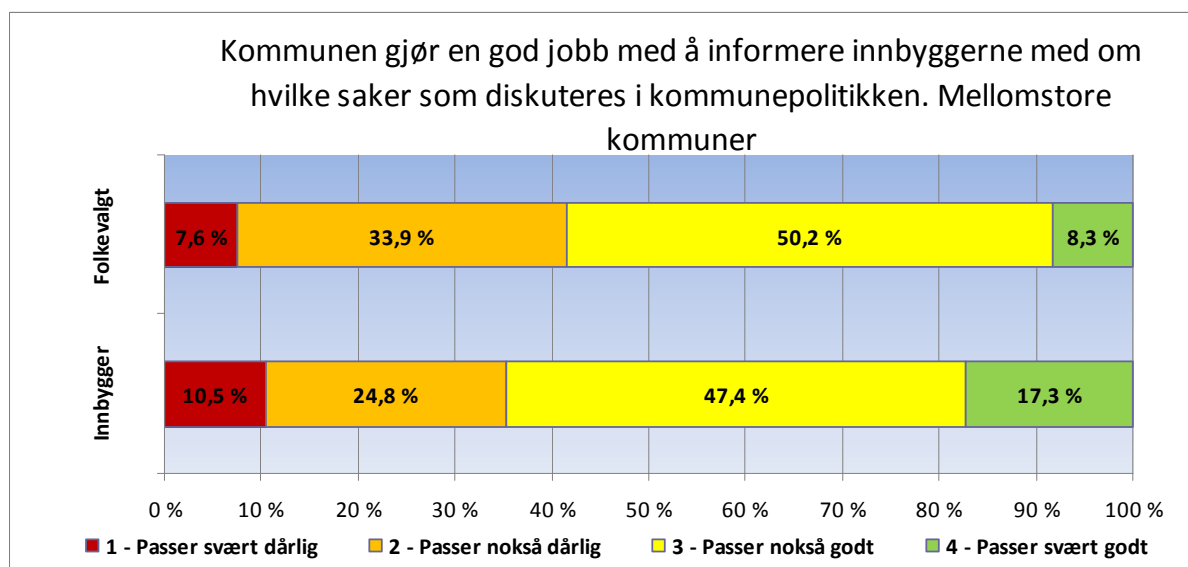
Både innbyggere og folkevalgte i Sør-Varanger mener i større grad enn i andre mellomstore kommuner at særinteresser får gjennomslag. Dette gjelder spesielt **folkevalgte**.

Ansvarlig styre

Folkevalgte 47,6 % og innbyggere 58,6 %
(Nokså godt og svært godt er her slått sammen)

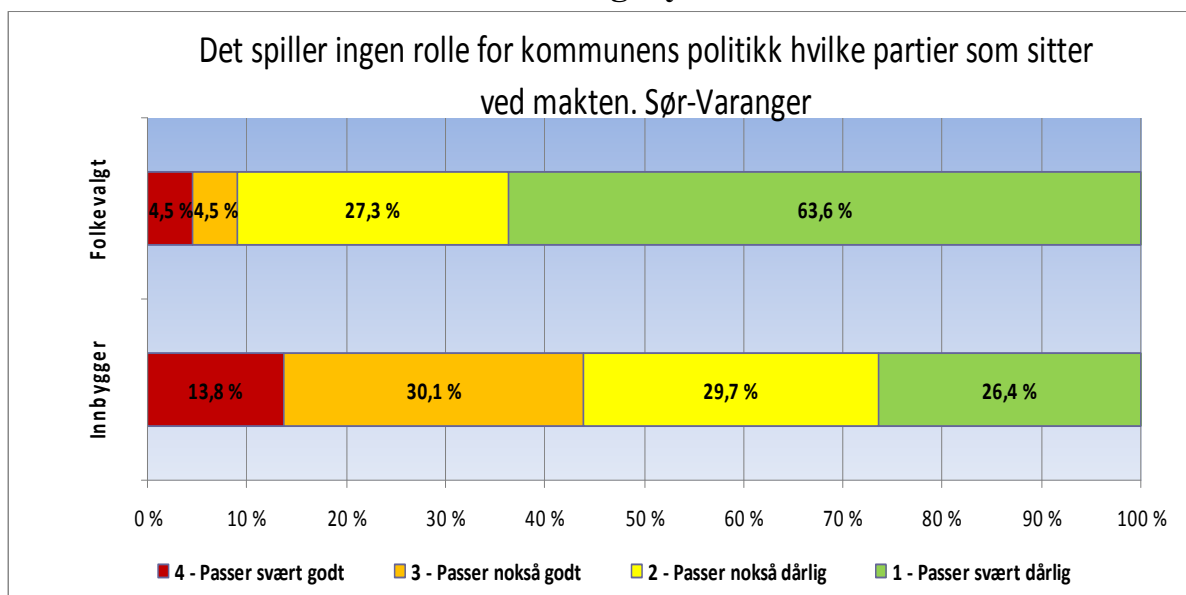
Flertallet av **innbyggere** synes kommunen gjør en god jobb med å informere om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken, mens et knapt flertall av **folkevalgte** svarer negativt på spørsmålet.

Folkevalgte 58,5 % og innbyggere 64,7 %
(Nokså godt og svært godt er her slått sammen)

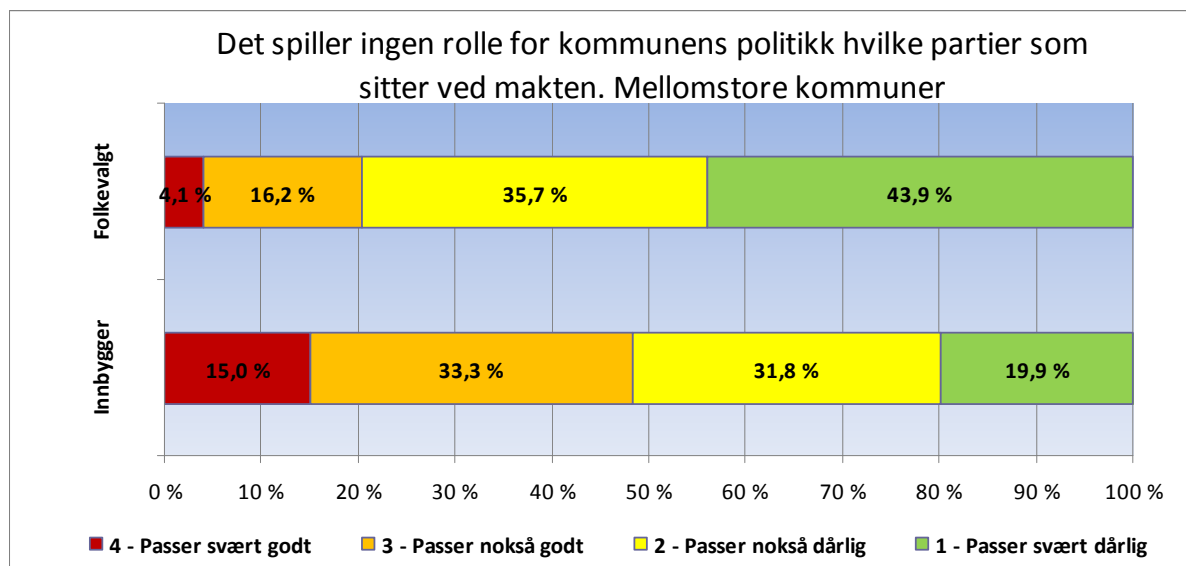
Folkevalgte i Sør-Varanger kommune er mindre fornøyd enn folkevalgte i andre mellomstore kommuner på spørsmålet om hvor god jobb kommunen gjør med å informere om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken. **Innbyggerne** scorer også noe lavere enn innbyggerne i andre mellomstore kommuner.

Ansvarlig styre

Folkevalgte 9 % og innbyggere 43,9 %
(Svært godt og nok så godt er her slått sammen)

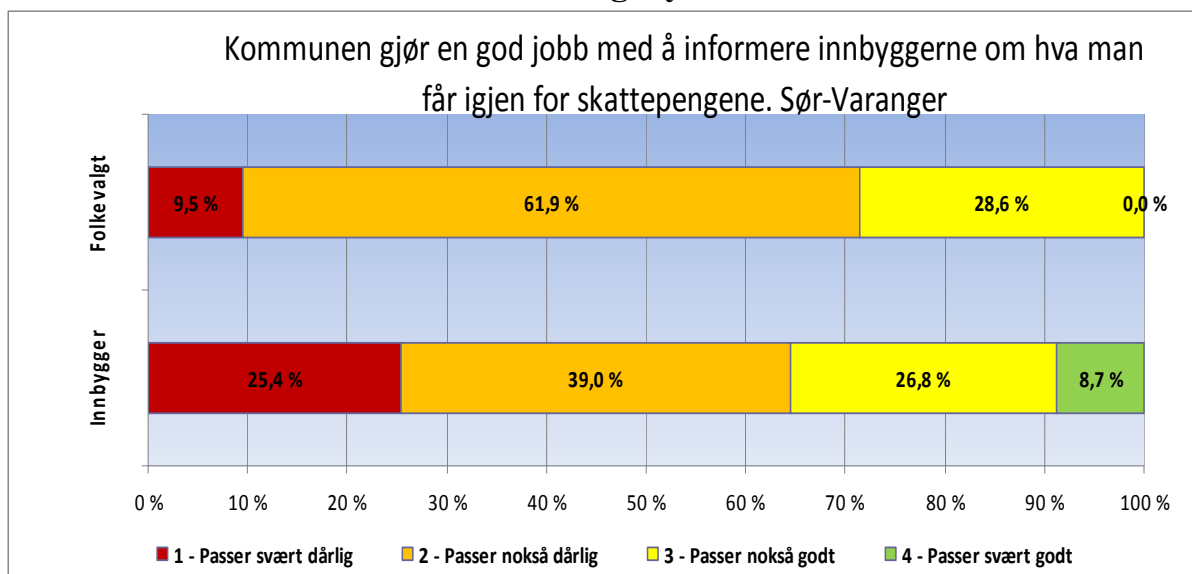
Folkevalgte er meget tydelig på at hvilke partier som sitter ved makten spiller en rolle for kommunens politikk. **Innbyggerne** synes også at partiene som sitter ved makten spiller en rolle, men i langt mindre grad enn folkevalgte.

Folkevalgte 20,3 % og innbyggere 48,3 %
(Svært godt og nok så godt er her slått sammen)

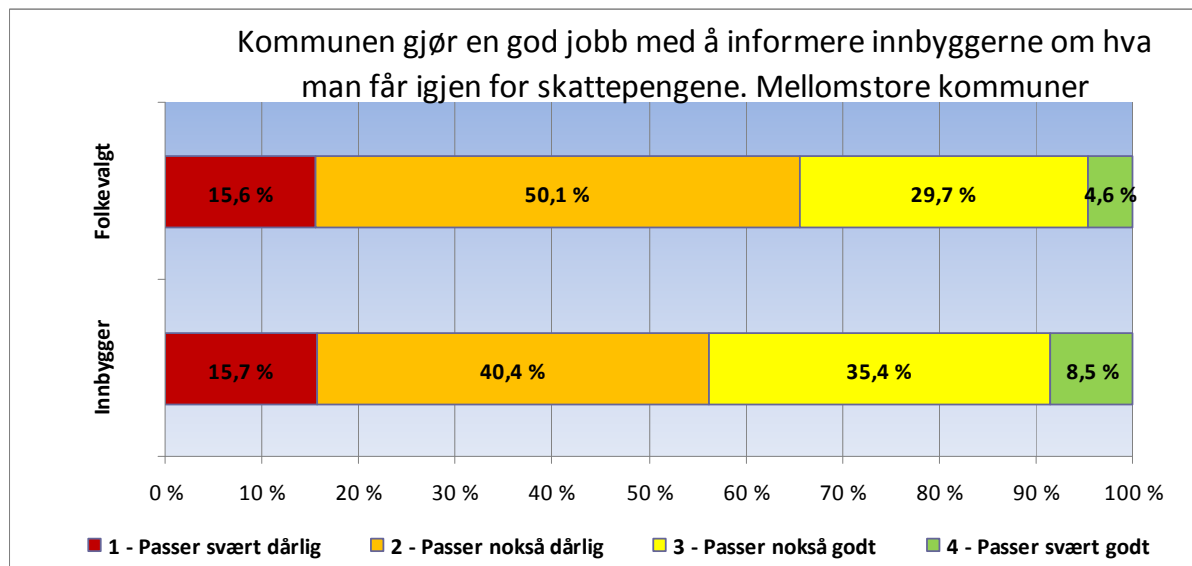
Både **innbyggere** og **folkevalgte** synes i større grad enn i andre mellomstore kommuner at det spiller en rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten. Særlig gjelder dette **folkevalgte**.

Ansvarlig styre

Folkevalgte 26,8 % og innbyggere 35,5 %
(Nokså godt og svært godt er her slått sammen)

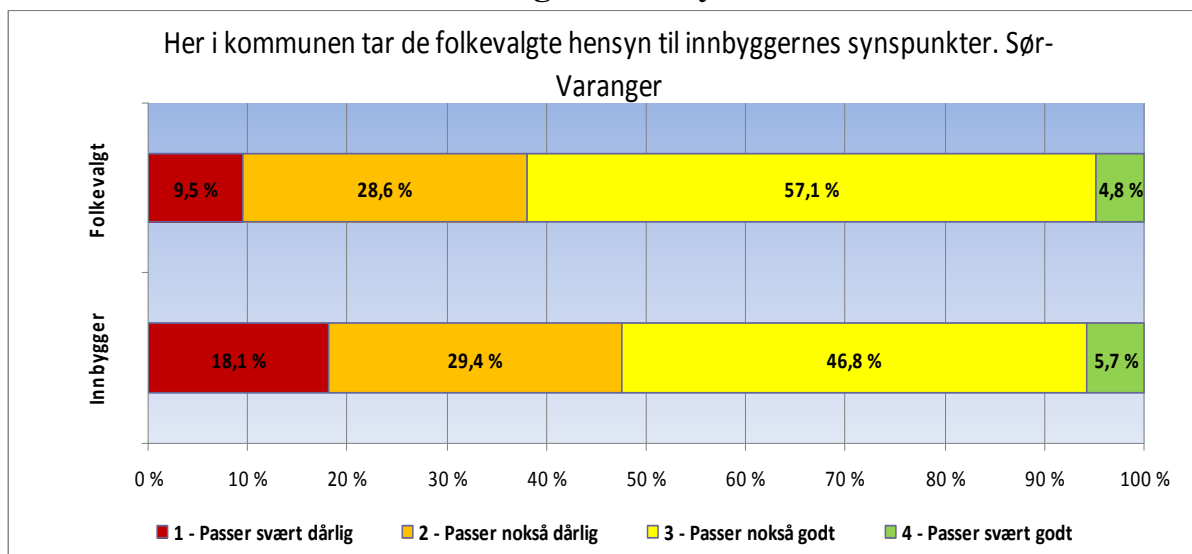
Hverken de **folkevalgte** eller **innbyggerne** synes kommunen gjør en god jobb med å informere om hva man får igjen for skattepengene. **Folkevalgte** er minst fornøyd.

Folkevalgte 34,3 % og innbyggere 43,9 %
(Nokså godt og svært godt er her slått sammen)

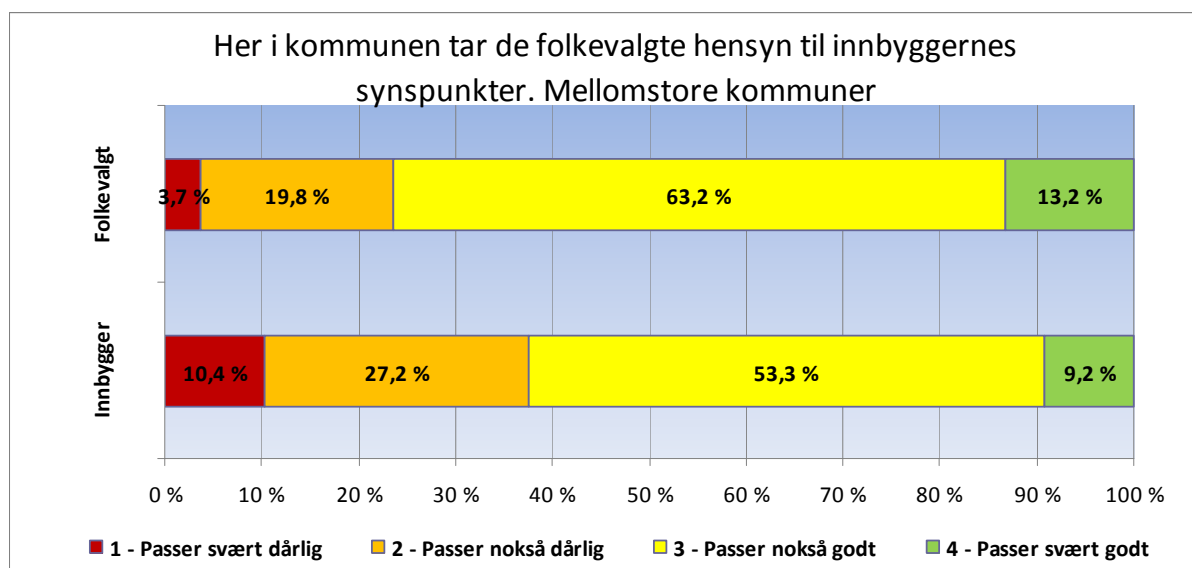
Både **folkevalgte** og **innbyggere** er mindre fornøyd med kommunens arbeid med å informere om hva man får igjen for skattepengene, sett i forhold til andre mellomstore kommuner.

Borgernært styre

Folkevalgte 61,9 % og innbyggere 52,5 %
(Nokså godt og svært godt blir her slått sammen)

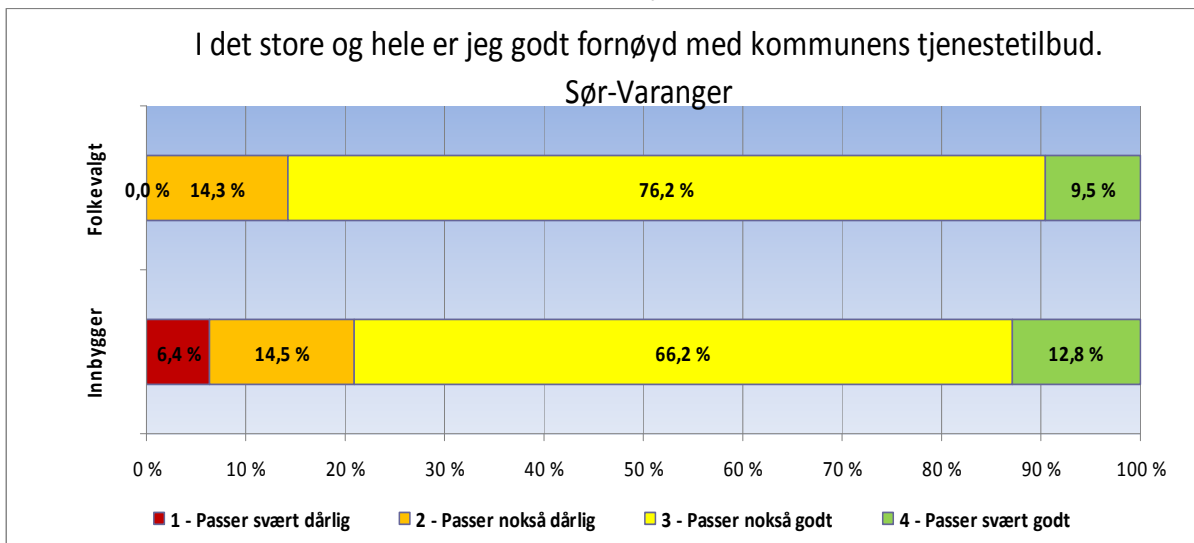
Innbyggerne har nokså delte oppfatninger på spørsmålet om de synes folkevalgte tar hensyn til innbyggernes synspunkter, mens de **folkevalgte** selv synes de tar hensyn til innbyggernes synspunkter.

Folkevalgte 76,4 % og innbyggere 62,5 %
(Nokså godt og svært godt blir her slått sammen)

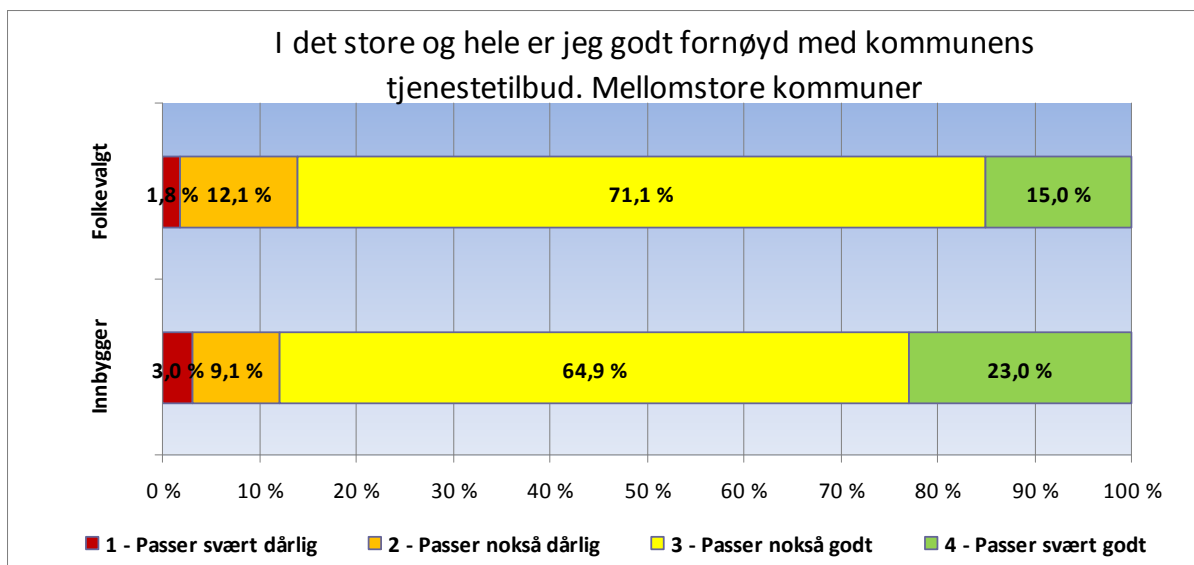
Kommunen kommer noe dårligere ut på spørsmålet om de folkevalgte tar hensyn til innbyggernes synspunkter, sett i forhold til andre mellomstore kommuner. **Folkevalgte** har størst avvik fra andre kommuner.

Effektivt styre

Folkevalgte 85,7 % og innbyggere 79 %
(Nokså godt og svært godt er her slått sammen)

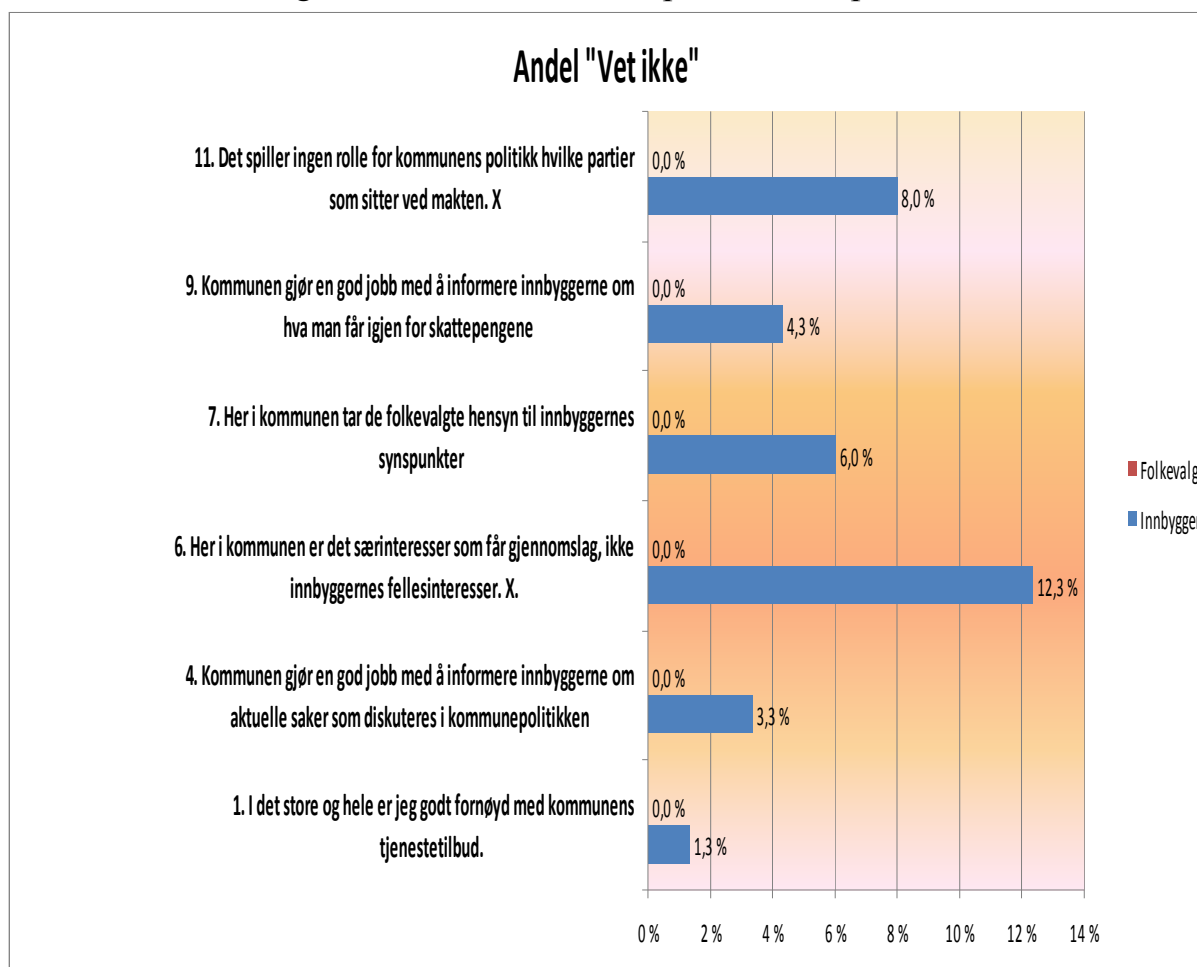
Både **folkevalgte** og **innbyggere** er godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud.

Folkevalgte 86,1 % og innbyggere 87,9 %
(Nokså godt og svært godt er her slått sammen)

Innbyggerne i Sør-Varanger er noe mindre fornøyd med tjenestetilbudet i kommunen sammenlignet med andre mellomstore kommuner. **Folkevalgte** scorer jevnt med folkevalgte i andre mellomstore kommuner.

Her vises hvor mange som svarte 'vet ikke' på de ulike spørsmålene:

Tabell 4: Resultater innbyggere

Her er en oppsummering av resultatene fra de elleve spørsmålene som ble stilt til innbyggere sett i forhold til de fire dimensjonene.

Demokrati-standard	Måles gjennom	Innbyggernes oppfatninger og erfaringer
Pålitelig styre	<i>Likebehandling</i>	Fellesinteressene har noe dårligere kår i Sør-Varanger, men kun litt over gjennomsnittet (6)
	<i>De folkevalgtes integritet</i>	Folkevalgte (mis)bruker ikke makten til personlig fordel (8)
	<i>De folkevalgtes troverdighet</i>	Viser mindre tillit til at politikerne holder løfter (10)
Ansvarlig styre	<i>Politisk tydelighet</i>	Hvilke partier som sitter med makten spiller en rolle for kommunens politikk (11)
	<i>Demokrati</i>	Innbyggerne er delte i synet på lokaldemokratiets viktighet (2)
	<i>Kommunens informasjonsvirksomhet</i>	Kommunen scorer nokså bra mht. å informere om aktuelle saker og rettigheter man har (4) Dårlig score på arbeidet med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene. En klar andel mener kommunen gjør en svært dårlig jobb (9)
Borgernært styre	<i>Egen innflytelse</i>	Flertallet mener at mulighetene for å påvirke kommunale beslutninger er vanskelig i Sør-Varanger. En betydelig andel mener også at dette er svært vanskelig (3)
	<i>Inndra borgerne i beslutninger</i>	Et flertall mener at beslutninger som tas av de folkevalgte er dårlig begrunnet ovenfor innbyggerne (5)
	<i>Opplevd mulighet for å spille inn synspunkter</i>	Nokså delte i synet på om de folkevalgte tar hensyn til innbyggernes synspunkter (7)
Effektivt styre	<i>Resultater</i>	Stor tilfredshet med tjenestene (1). Hovedtendens som i andre kommuner, men noe under gjennomsnittet.

Innbyggere- Sør-Varanger

Svarprosent 88%

Til intervjueren: Setningen "Passer påstanden svært godt, nokså godt, nokså dårlig, svært dårlig eller har du ingen mening?" kan gjentas etter behov.

1. I det store og hele er jeg godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud.

4 - Passer svært godt	38	12,7 %	
3 - Passer nokså godt	196	65,3 %	
2 - Passer nokså dårlig	43	14,3 %	
1 - Passer svært dårlig	19	6,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	4	1,3 %	

2. Lokaldemokrati er ikke så viktig, bare de offentlige tjenestene blir opprettholdt.

4 - Passer svært godt	26	8,7 %	
3 - Passer nokså godt	104	34,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	78	26,0 %	
1 - Passer svært dårlig	79	26,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	13	4,3 %	

3. Jeg er godt fornøyd med mulighetene jeg har til å påvirke kommunale beslutninger som engasjerer meg

4 - Passer svært godt	19	6,3 %	
3 - Passer nokså godt	96	32,0 %	
2 - Passer nokså dårlig	94	31,3 %	
1 - Passer svært dårlig	70	23,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	21	7,0 %	

4. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om aktuelle saker som diskuteres i kommunepolitikken

4 - Passer svært godt	40	13,3 %	
3 - Passer nokså godt	130	43,3 %	
2 - Passer nokså dårlig	69	23,0 %	
1 - Passer svært dårlig	51	17,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	10	3,3 %	

5. Her i kommunen er politikerne flinke til å begrunne sine beslutninger overfor innbyggerne

4 - Passer svært godt	19	6,3 %	
3 - Passer nokså godt	102	34,0 %	
2 - Passer nokså dårlig	95	31,7 %	
1 - Passer svært dårlig	72	24,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	12	4,0 %	

6. Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser. X.

4 - Passer svært godt	73	24,3 %	
3 - Passer nokså godt	99	33,0 %	
2 - Passer nokså dårlig	60	20,0 %	
1 - Passer svært dårlig	31	10,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	37	12,3 %	

7. Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter

4 - Passer svært godt	16	5,3 %	
3 - Passer nokså godt	132	44,0 %	
2 - Passer nokså dårlig	83	27,7 %	
1 - Passer svært dårlig	51	17,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	18	6,0 %	

8. Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel.

4 - Passer svært godt	55	18,3 %	
3 - Passer nokså godt	107	35,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	60	20,0 %	
1 - Passer svært dårlig	31	10,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	47	15,7 %	

9. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene

4 - Passer svært godt	25	8,3 %	
3 - Passer nokså godt	77	25,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	112	37,3 %	
1 - Passer svært dårlig	73	24,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	13	4,3 %	

10. Som regel kan en stole på løftene fra politikerne her i kommunen.

4 - Passer svært godt	12	4,0 %	
3 - Passer nokså godt	79	26,3 %	
2 - Passer nokså dårlig	112	37,3 %	
1 - Passer svært dårlig	85	28,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	12	4,0 %	

11. Det spiller ingen rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten. X

4 - Passer svært godt	38	12,7 %	
3 - Passer nokså godt	83	27,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	82	27,3 %	
1 - Passer svært dårlig	73	24,3 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	24	8,0 %	

Tabell 5: Hvordan de folkevalgte opplever Sør-Varanger kommune – oppsummering

Her er en oppsummering av resultatene fra de 37 spørsmålene som ble stilt til folkevalgte, sett i forhold til de fire dimensjonene.

Demokrati-standard	Måles gjennom	Folkevalgtes oppfatninger og erfaringer
Pålitelig styre	<i>Likebehandling</i>	Folkevalgte mener at fellesinteressene har noe bedre kår i Sør-Varanger sammenlignet med andre mellomstore kommuner. Det er også en lavere andel som mener at de som har gode personlige forbindelser i kommunen får lettere ivare tatt sine interesser (4a1, 4b)
	<i>Respekt for folkevalgte</i>	Folkevalgte i Sør-Varanger opplever at de har mindre respekt fra velgerne sammenlignet med andre mellomstore kommuner (3d)
Ansvarlig styre	<i>Politisk tydelighet</i>	Folkevalgte trives godt i arbeidet, politiske skillelinjer er veldig tydelige og de fleste mener at den viktigste skillelinjen foregår mellom partiene. Man er også veldig klar på at de partiene som sitter ved makten spiller en rolle for kommunens politikk (1j, 1a, 1k, 1g) Flertallet mener at det er god nok anledning til å markere eget parti, men dette passer allikevel noe dårligere for Sør-Varanger enn i andre kommuner (1h).
	<i>Ansvarsfordeling</i>	Nokså delte oppfatninger om kommunestyret eneste viktige beslutningsorgan (1d) Kommunepolitikken er veldig sektorpreget (1f)
	<i>Rolleklarhet</i>	Et stort flertall mener rollen som folkevalgt er klar. Man får gjort noe nytte av seg som folkevalgt, men dette kommer noe dårligere ut enn snittet. Selv om flertallet mener at statens detaljstyring uthuler rollen som folkevalgt, er det bedre score her sammenlignet med gjennomsnittet (1c, 1e, 1i)
	<i>Kommunens informasjonsvirksomhet</i>	Folkevalgte synes ikke kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om saker som blir diskutert (4c1) Nokså delte oppfatninger om kommunens jobb med å informere innbyggerne om deres rettigheter. Folkevalgte viser mindre tilfredshet med arbeidet med å informere om man får igjen for skattepengene (4c2, 4c3)
Borgernært styre	<i>Innbyggernes interesse</i>	De folkevalgtes arbeid dekkes negativt av media (3b)

		<p>Innbyggerne viser nokså stor interesse for lokalpolitikken (3c). De folkevalgte tar hensyn til innbyggernes synspunkter, men i mindre grad enn andre kommuner (4a5)</p> <p>Folk flest er meget bevisst på hvilke rettigheter de har overfor kommunen (3e)</p>
	<i>Innbygger-involvering</i>	<p>Moderat involvering av innbyggerne i løsninger på lokale problemer (4a4)</p> <p>Nokså dårlige rutiner for å ta i mot forslag til forbedringer av virksomheter (4a2). Klager behandles saklig (4a3).</p>
	<i>Innbygger-kontakt</i>	<p>Mye kontakt med enkeltinnbyggere (bedre enn i andre kommuner) og nokså mye kontakt med foreninger og lag (3a1, 3a2). Lite kontakt med næringsliv og svært lite kontakt med media (3a3, 3a4)</p>
Effektivt styre	<i>Samspill med administrasjonen</i>	<p>Administrasjonen er ikke så flink til å fange opp politiske signaler; og kan ha egen agenda (2a, 2f). Et stort flertall mener at det er vanskelig å få innsyn i den administrative virksomheten (2b).</p> <p>Administrasjonen er ikke for passiv, men mer passiv enn i andre kommuner (2c). Tilsvarende gjelder også i synet på administrasjonens iverksetting av vedtak (2e). Det er klare ansvarslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon (2d)</p>
	<i>Kommunal organisering</i>	<p>Opprettelse av kommunale selskaper har ikke gjort det lettere for folkevalgte å styre virksomheten i kommunen (2g)</p>
	<i>Politisk effektivitet</i>	<p>Folkevalgte er delt på midten i synet på hvor effektivt arbeidet i politiske organer er (1b)</p>
	<i>Resultater</i>	<p>Stor allmenn tilfredshet med tjenestetilbudet (4e)</p> <p>Stor tilfredshet med måten lokaldemokratiet fungerer på (4d).</p>

Folkevalgte – Sør-Varanger

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever arbeidet som folkevalgt. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer.

1 a) Det er klare partipolitiske skillelinjer i kommunepolitikken

4 - Passer svært godt	0	0,0 %	
3 - Passer nokså godt	14	51,9 %	▬
2 - Passer nokså dårlig	10	37,0 %	▬
1 - Passer svært dårlig	3	11,1 %	▬
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

1b) Arbeidet i kommunens politiske organer går for tregt

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	▬
3 - Passer nokså godt	12	44,4 %	▬
2 - Passer nokså dårlig	13	48,1 %	▬
1 - Passer svært dårlig	0	0,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

1c) Jeg synes min rolle som folkevalgt er klar

4 - Passer svært godt	8	30,8 %	▬
3 - Passer nokså godt	15	57,7 %	▬
2 - Passer nokså dårlig	2	7,7 %	▬
1 - Passer svært dårlig	1	3,8 %	▬
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

1d) De viktige beslutningene her i kommunen fattes i andre politiske organer enn kommunestyret

4 - Passer svært godt	4	14,8 %	▬
3 - Passer nokså godt	9	33,3 %	▬
2 - Passer nokså dårlig	6	22,2 %	▬
1 - Passer svært dårlig	7	25,9 %	▬
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	▬

1e) Jeg føler at jeg får gjort nytte for meg som folkevalgt

4 - Passer svært godt	5	18,5 %	▬
3 - Passer nokså godt	14	51,9 %	▬
2 - Passer nokså dårlig	5	18,5 %	▬
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	▬
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	▬

1f) Kommunepolitikken er veldig sektororientert

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	▬
3 - Passer nokså godt	14	51,9 %	▬
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	▬
1 - Passer svært dårlig	1	3,7 %	▬
0 - Vet ikke, har ingen mening	2	7,4 %	▬

1g) Det spiller liten rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten

4 - Passer svært godt	0	0,0 %	
3 - Passer nokså godt	6	22,2 %	■
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	■
1 - Passer svært dårlig	13	48,1 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

1h) Jeg synes det er for lite anledning til å markere eget parti

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	■
3 - Passer nokså godt	10	37,0 %	■
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	■
1 - Passer svært dårlig	5	18,5 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	2	7,4 %	■

1i) Statens detaljstyring av kommunen uthuler rollen som folkevalgt

4 - Passer svært godt	5	18,5 %	■
3 - Passer nokså godt	13	48,1 %	■
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	■
1 - Passer svært dårlig	1	3,7 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

1j) Alt i alt trives jeg godt med arbeidet som folkevalgt

4 - Passer svært godt	8	30,8 %	■
3 - Passer nokså godt	15	57,7 %	■
2 - Passer nokså dårlig	1	3,8 %	■
1 - Passer svært dårlig	2	7,7 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

1k) I vårt kommunestyre går den viktigste politiske skillelinjen mellom: (kun ett kryss)

1 - Partiene	15	55,6 %	■
2 - Distriktene	1	3,7 %	■
3 - Persongrupper	5	18,5 %	■
4 - Aldersgrupper	0	0,0 %	
5 - Ingen sterke eller stabile skillelinjer	6	22,2 %	■

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever forholdet til administrasjonen. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer.

2a) Administrasjonen er flink til å fange opp politiske signaler fra de folkevalgte

4 - Passer svært godt	1	3,7 %	■
3 - Passer nokså godt	10	37,0 %	■
2 - Passer nokså dårlig	13	48,1 %	■
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	■

2b) Det er lett å skaffe seg innsyn i virksomheten nedover i administrasjonen i kommunen

4 - Passer svært godt	0	0,0 %	
3 - Passer nokså godt	6	22,2 %	■
2 - Passer nokså dårlig	13	48,1 %	■
1 - Passer svært dårlig	6	22,2 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	2	7,4 %	■

2c) Administrasjonen er for passiv, de sitter for mye og venter på politiske initiativ

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	■
3 - Passer nokså godt	4	14,8 %	■
2 - Passer nokså dårlig	12	44,4 %	■
1 - Passer svært dårlig	7	25,9 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	2	7,4 %	■

2d) Det er klare ansvarslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	■
3 - Passer nokså godt	13	48,1 %	■
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	■
1 - Passer svært dårlig	3	11,1 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	■

2e) De folkevalgtes styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer tilfredsstillende

4 - Passer svært godt	1	3,7 %	■
3 - Passer nokså godt	13	48,1 %	■
2 - Passer nokså dårlig	11	40,7 %	■
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

2f) Administrasjonen prøver for ofte å dytte sine egne meninger på de folkevalgte

4 - Passer svært godt	4	14,8 %	■
3 - Passer nokså godt	11	40,7 %	■
2 - Passer nokså dårlig	6	22,2 %	■
1 - Passer svært dårlig	4	14,8 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	2	7,4 %	■

2g) Opprettelse av kommunale selskaper har gjort det lettere for oss folkevalgte å styre virksomheten i kommunen

4 - Passer svært godt	3	11,1 %	■
3 - Passer nokså godt	7	25,9 %	■
2 - Passer nokså dårlig	7	25,9 %	■
1 - Passer svært dårlig	9	33,3 %	■
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	■

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever forholdet til lokalsamfunnet. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer

3a1) I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med enkeltinnbyggere

4 - Passer svært godt	12	44,4 %	
3 - Passer nokså godt	15	55,6 %	
2 - Passer nokså dårlig	0	0,0 %	
1 - Passer svært dårlig	0	0,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

3a2) I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med foreninger og lag

4 - Passer svært godt	6	22,2 %	
3 - Passer nokså godt	10	37,0 %	
2 - Passer nokså dårlig	9	33,3 %	
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

3a3) I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med næringsliv

4 - Passer svært godt	4	14,8 %	
3 - Passer nokså godt	5	18,5 %	
2 - Passer nokså dårlig	11	40,7 %	
1 - Passer svært dårlig	7	25,9 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

3a4) I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med media

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	
3 - Passer nokså godt	3	11,1 %	
2 - Passer nokså dårlig	15	55,6 %	
1 - Passer svært dårlig	7	25,9 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

3b) Medienes dekning av de folkevalgtes arbeid er for ensidig negativ

4 - Passer svært godt	6	22,2 %	
3 - Passer nokså godt	15	55,6 %	
2 - Passer nokså dårlig	6	22,2 %	
1 - Passer svært dårlig	0	0,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

3c) Det er stor interesse for kommunepolitikken blant innbyggerne

4 - Passer svært godt	4	14,8 %	
3 - Passer nokså godt	13	48,1 %	
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

3d) Jeg opplever at velgerne har respekt for de folkevalgte

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	
3 - Passer nokså godt	15	55,6 %	

2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	
1 - Passer svært dårlig	1	3,7 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	

3e) Folk flest er seg meget bevisst hvilke rettigheter de har overfor kommunen

4 - Passer svært godt	3	11,1 %	
3 - Passer nokså godt	19	70,4 %	
2 - Passer nokså dårlig	2	7,4 %	
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	1	3,7 %	

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever hvor godt kommunen fungerer, blant annet som beslutningsarena. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer

4a1) Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser

4 - Passer svært godt	4	14,8 %	
3 - Passer nokså godt	8	29,6 %	
2 - Passer nokså dårlig	12	44,4 %	
1 - Passer svært dårlig	3	11,1 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4a2) Her i kommunen er det gode rutiner for å ta i mot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunal virksomhet

4 - Passer svært godt	0	0,0 %	
3 - Passer nokså godt	11	40,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	12	44,4 %	
1 - Passer svært dårlig	4	14,8 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4a3) Her i kommunen blir klager på tjenester behandlet på en saklig måte

4 - Passer svært godt	6	22,2 %	
3 - Passer nokså godt	14	51,9 %	
2 - Passer nokså dårlig	3	11,1 %	
1 - Passer svært dårlig	1	3,7 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	3	11,1 %	

4a4) Her i kommunen involverer kommunen innbyggerne i forsøk på å finne løsninger på lokale problemer

4 - Passer svært godt	4	14,8 %	
3 - Passer nokså godt	11	40,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	9	33,3 %	
1 - Passer svært dårlig	3	11,1 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4a5) Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter

4 - Passer svært godt	8	29,6 %	
3 - Passer nokså godt	11	40,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	7	25,9 %	

1 - Passer svært dårlig	1	3,7 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4b) De som har gode personlige forbindelser i kommunen, får lettere ivaretatt sine interesser

4 - Passer svært godt	5	18,5 %	
3 - Passer nokså godt	8	29,6 %	
2 - Passer nokså dårlig	8	29,6 %	
1 - Passer svært dårlig	3	11,1 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	3	11,1 %	

4c1) Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne med om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	
3 - Passer nokså godt	8	29,6 %	
2 - Passer nokså dårlig	15	55,6 %	
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4c2) Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hvilke rettigheter de har overfor kommunen

4 - Passer svært godt	2	7,4 %	
3 - Passer nokså godt	12	44,4 %	
2 - Passer nokså dårlig	9	33,3 %	
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	2	7,4 %	

4c3) Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene

4 - Passer svært godt	0	0,0 %	
3 - Passer nokså godt	8	29,6 %	
2 - Passer nokså dårlig	11	40,7 %	
1 - Passer svært dårlig	8	29,6 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4d) Jeg er godt fornøyd med måten lokaldemokratiet fungerer på her i kommunen

4 - Passer svært godt	0	0,0 %	
3 - Passer nokså godt	18	66,7 %	
2 - Passer nokså dårlig	7	25,9 %	
1 - Passer svært dårlig	2	7,4 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

4e) Jeg er i det store og hele godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud til innbyggerne

4 - Passer svært godt	1	3,7 %	
3 - Passer nokså godt	22	81,5 %	
2 - Passer nokså dårlig	4	14,8 %	
1 - Passer svært dårlig	0	0,0 %	
0 - Vet ikke, har ingen mening	0	0,0 %	

Vedlegg A

Prosjekt: Lokaldemokratidatabase - Spørsmål til innbyggerne

Innledningstekst:

God dag. Jeg ringer fra Opinion a.s. i forbindelse med en undersøkelse om folks syn på kommune-politikken og kommunens tjenesteyting. Vi ringer på vegne av xxxxx kommune angående en under-søkelse for Kommunenes Sentralforbund og Kommunal- og regionaldepartementet. Vi vil gjerne høre hvilke erfaringer du har hatt og hvilke tanker du har gjort deg om kommunens virksomhet. Ved å svare på undersøkelsen og si din mening kan du også bistå med å forbedre lokaldemokratiet i kommunen. Vi gjør oppmerksom på at det er frivillig å svare på disse spørsmålene, og at opplysningene anonymiseres i alle rapporter.

NB: Registrer om vedkommende avslår å være med, ønsker å gjennomføre intervjuet på et senere tidspunkt (noter når) eller lar seg intervjuet.

- 1) Avslår å være med
- 2) Ønsker å gjennomføre intervjuet senere: _____
- 3) Lar seg intervjuet

Andre opplysninger som registreres:

Kjønn:

- 1) Mann
- 2) Kvinne

Kommunenummer: _____

Dato for intervjuet: _____

Folk kan ha forskjellige oppfatninger om lokale forhold. Jeg skal nå lese opp noen påstander og vil be deg si hvor godt eller dårlig de passer for deg og dine erfaringer med kommunen du bor i? Passer påstandene svært godt, nokså godt, nokså dårlig, svært dårlig eller har du ingen mening?

Til intervjueren: Setningen "Passer påstanden svært godt, nokså godt, nokså dårlig, svært dårlig eller har du ingen mening?" kan gjentas etter behov.

		Passer svært godt (4)	Passer nokså godt (3)	Passer nokså dårlig (2)	Passer svært dårlig, (1)	Vet ikke, har ingen mening (8)
1	I det store og hele er jeg godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud.					
2	Lokaldemokrati er ikke så viktig, bare de offentlige tjenestene blir opprettholdt.					
3	Jeg er godt fornøyd med mulighetene jeg har til å påvirke kommunale beslutninger som engasjerer meg					
4	Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om aktuelle saker som diskuteres i kommunepolitikken					
5	Her i kommunen er politikerne flinke til å begrunne sine beslutninger overfor innbyggerne.					
6	Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser.					
7	Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter.					

8	Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel.					
9	Som regel kan en stole på løftene fra politikerne her i kommunen.					
10	Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene					
11	Det spiller ingen rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten.					

Bakgrunnsopplysninger

12	Alder (i år)	...				
13	Høyeste fullførte utdanning: 1) Folke-/grunnskole 2) Videregående 3) Fag-/yrkesutdanning 4) Universitet/ høyskole	1	2	3	4	
14	BRUK FAST SPM OMNIBUSS Inntekt (husholdets, ca, skriv ned beløpet i nærmeste 100.000 kr.)	...				
15	Hvor mange år har du bodd her i kommunen? (antall år registreres)-1=vet ikke	...				
16	Har du daglig omsorgsansvar for barn eller andre pårørende? 0) Nei 1) Ja	0	1			

Vedlegg B

Spørreundersøkelse om lokaldemokrati

KS og KRD tilbyr 50 kommuner å gjennomføre et undersøkelsesopplegg som kan si noe om hvor demokratisk en kommune er. Opplegget består av spørreundersøkelser til innbyggere og folkevalgte. Opinion setter snart i gang med telefonintervjuer av 250 innbyggere i hver kommune. Resultatene av undersøkelsene vil gi innspill til hvordan lokaldemokratiet kan videreutvikles. Skjemaet du nå har foran deg, er spørreundersøkelsen vi gjennomfører blant folkevalgte. Opplysningene behandles konfidensielt og leveres i vedlagt konvolutt. Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Undersøkelsen avsluttes i vinteren 2010. Opplysningene anonymiseres når undersøkelsen er avsluttet og i rapporteringen fra prosjektet. Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til prosjektleder, Morten Strand i KS (morten.strand@ks.no, Tlf: 24132965)

Fyll ut hvilken kommune du er folkevalgt i: _____

1) OM ARBEIDET SOM FOLKEVALGT

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever arbeidet som folkevalgt. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer.

	Passer svært godt	Passer nokså godt	Passer nokså dårlig	Passer svært dårlig	Vet ikke, har ingen mening
a) Det er klare partipolitiske skillelinjer i kommunepolitikken	☐	☐	☐	☐	☐
b) Arbeidet i kommunens politiske organer går for tregt	☐	☐	☐	☐	☐
c) Jeg synes min rolle som folkevalgt er klar	☐	☐	☐	☐	☐
d) De viktige beslutningene her i kommunen fattes i andre politiske organer enn kommunestyret	☐	☐	☐	☐	☐
e) Jeg føler at jeg får gjort nytte for meg som folkevalgt	☐	☐	☐	☐	☐
f) Kommunepolitikken er veldig sektororientert	☐	☐	☐	☐	☐
g) Det spiller liten rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten	☐	☐	☐	☐	☐
h) Jeg synes det er for lite anledning til å markere eget parti	☐	☐	☐	☐	☐
i) Statens detaljstyring av kommunen uthuler rollen som folkevalgt	☐	☐	☐	☐	☐
j) Alt i alt trives jeg godt med arbeidet som folkevalgt	☐	☐	☐	☐	☐
k) I vårt kommunestyre går den viktigste politiske skillelinjen mellom: (NB: avvikende skala. Kun ett kryss)	<i>Partiene</i> ☐	<i>Distriktene</i> ☐	<i>Person-grupper</i> ☐	<i>Alders-grupper</i> ☐	<i>Ingen sterke eller stabile skillelinjer</i> ☐

2) FORHOLDET TIL ADMINISTRASJONEN

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever forholdet til administrasjonen. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer.

	Passer svært godt	Passer nokså godt	Passer nokså dårlig	Passer svært dårlig	Vet ikke, har ingen mening
a) Administrasjonen er flink til å fange opp politiske signaler fra de folkevalgte	☐	☐	☐	☐	☐
b) Det er lett å skaffe seg innsyn i virksomheten nedover i administrasjonen i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
c) Administrasjonen er for passiv, de sitter for mye og venter på politiske initiativ	☐	☐	☐	☐	☐
d) Det er klare ansvarslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon	☐	☐	☐	☐	☐
e) De folkevalgtes styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer tilfredsstillende	☐	☐	☐	☐	☐
f) Administrasjonen prøver for ofte å dytte sine egne meninger på de folkevalgte	☐	☐	☐	☐	☐
g) Opprettelse av kommunale selskaper har gjort det lettere for oss folkevalgte å styre virksomheten i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐

3) FORHOLDET TIL LOKALSAMFUNNET

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever forholdet til lokalsamfunnet. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer.

	Passer svært godt	Passer nokså godt	Passer nokså dårlig	Passer svært dårlig	Vet ikke, har ingen mening
a) I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukjentlig i kontakt med:					
- enkeltinnbyggere	☐	☐	☐	☐	☐
- foreninger og lag	☐	☐	☐	☐	☐
- næringsliv	☐	☐	☐	☐	☐
- media	☐	☐	☐	☐	☐
b) Medienes dekning av de folkevalgtes arbeid er for ensidig negativ	☐	☐	☐	☐	☐
c) Det er stor interesse for kommune-politikken blant innbyggerne	☐	☐	☐	☐	☐
d) Jeg opplever at velgerne har respekt for de folkevalgte	☐	☐	☐	☐	☐

e) Folk flest er seg meget bevisst hvilke rettigheter de har overfor kommunen

4) HVORDAN KOMMUNEN FUNGERER

Vi vil gjerne vite hvordan du opplever hvor godt kommunen fungerer, blant annet som beslutningsarena. Nedenfor har vi formulert noen påstander som kan tenkes å beskrive dine opplevelser. Vi ber deg om å ta stilling til disse påstandene og krysse av for hvor godt de passer med dine erfaringer.

	Passer svært godt	Passer nokså godt	Passer nokså dårlig	Passer svært dårlig	Vet ikke, har ingen mening
a) Her i kommunen....					
- ...er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser	☐	☐	☐	☐	☐
- ... er det gode rutiner for å ta i mot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunal virksomhet	☐	☐	☐	☐	☐
- ... blir klager på tjenester behandlet på en saklig måte.	☐	☐	☐	☐	☐
- ... involverer kommunen innbyggerne i forsøk på å finne løsninger på lokale problemer	☐	☐	☐	☐	☐
- ... tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter	☐	☐	☐	☐	☐
b) De som har gode personlige forbindelser i kommunen, får lettere ivaretatt sine interesser	☐	☐	☐	☐	☐
c) Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne...					
- ...om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken	☐	☐	☐	☐	☐
- ...om hvilke rettigheter de har overfor kommunen	☐	☐	☐	☐	☐
- ...om hva man får igjen for skattepengene	☐	☐	☐	☐	☐
d) Jeg er godt fornøyd med måten lokaldemokratiet fungerer på her i kommunen	☐	☐	☐	☐	☐

e) Jeg er i det store og hele godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud til innbyggerne

5) BAKGRUNNSOPPLYSNINGER

a) Alder (i år):

b) Kjønn

 1 Mann 2 Kvinne

c) Høyeste fullførte utdanning

 1 Folke-/grunnskole 3 Fag/yrkesutdanning
 2 Videregående skole 4 Universitet eller høyskole

d) Stilling/arbeidsplass

 1 Ansatt i offentlig sektor
 2 Ansatt i privat sektor
 3 Selvstendig næringsdrivende
 4 Student
 5 Trygdet, pensjonist
 6 Annet

e) Hvilket politisk parti/liste representerer du i kommunestyret?

 1 Arbeiderpartiet 5 Senterpartiet
 2 Fremskrittspartiet 6 Sosialistisk Venstreparti
 3 Høyre 7 Venstre
 4 Kristelig folkeparti 8 Bygdeliste/lokal liste
 9 Andre

f) Er du medlem av formannskapet?

 1 Ja, fast møtende 2 Ja, varamedlem 3 Nei

g) Hvilken komite/hvilket hovedutvalg er du medlem av?

Oppgi komiteens/utvalgets navn (la stå blankt hvis ikke medlem):

h) Hvor mange valgperioder har du vært fast medlem av kommunestyret, *inkludert inneværende valgperiode*? Sett ett kryss.

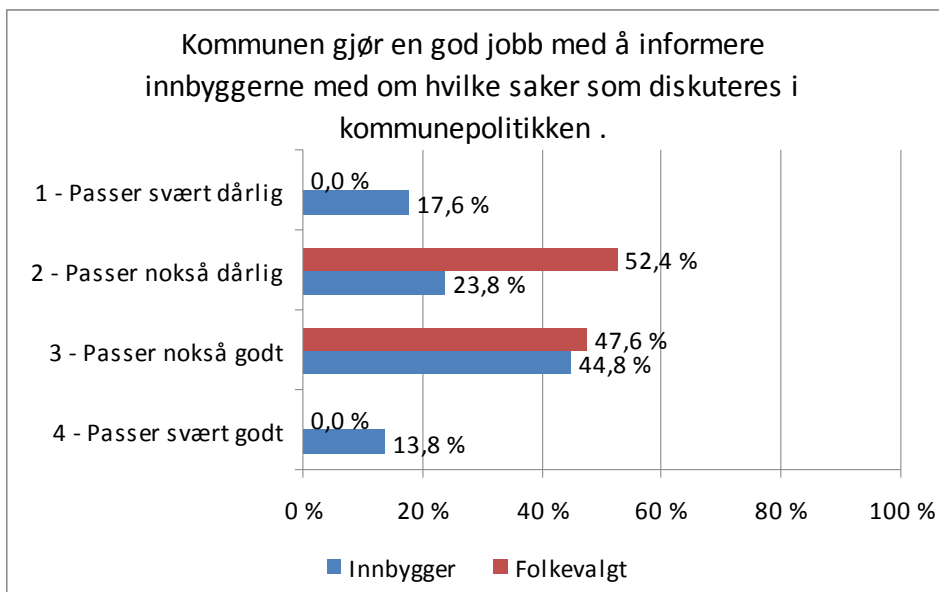
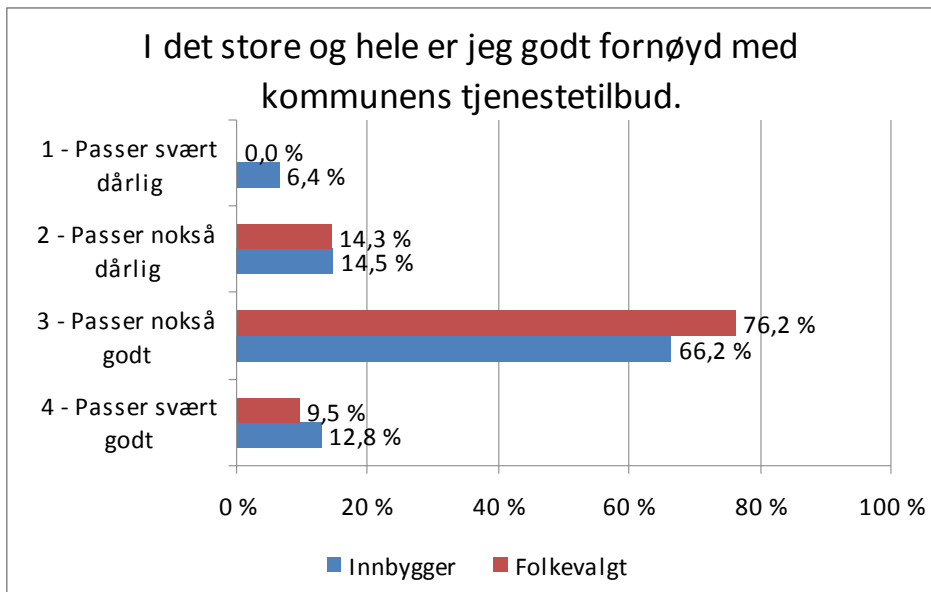
 1 En valgperiode
 2 To valgperioder
 3 Tre eller flere valgperioder

i) Har du styreverv i noen av de nevnte typer organisasjoner? Sett så mange kryss som passer.

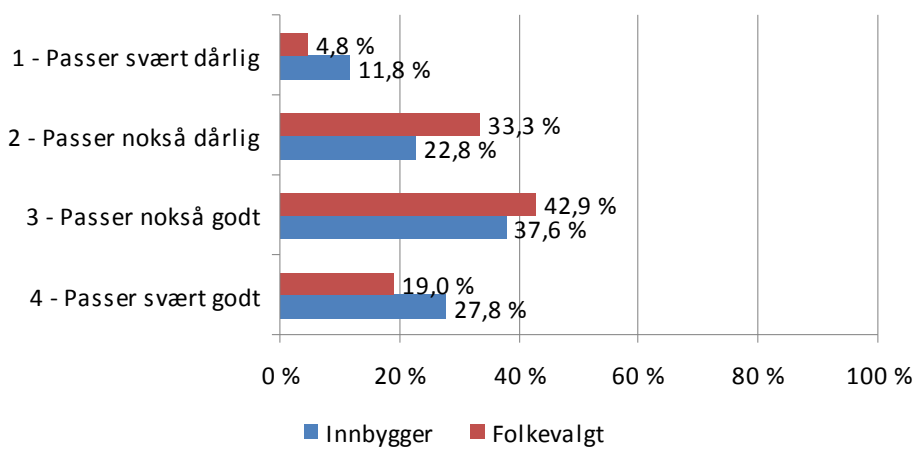
 1 Kommunale selskap eller foretak
 2 Private firma
 3 Frivillige organisasjoner
 4 Stiftelser eller fond

Vedlegg C

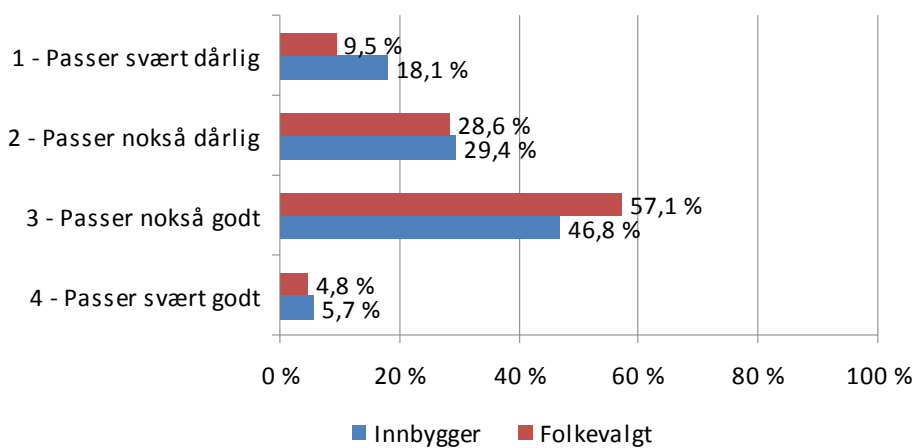
Resultater - folkevalgte og innbyggere.

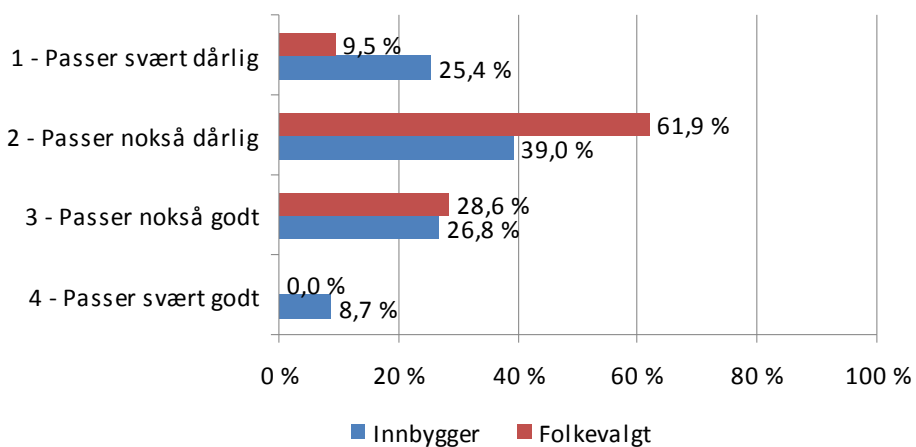
Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser

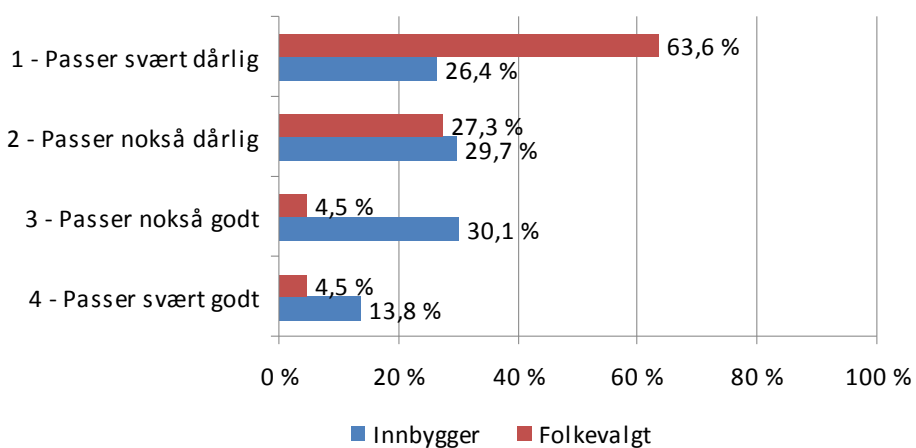
Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter

Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene

Det spiller liten rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten

Referanser

- Dahl, Robert A. og Edward R. Tufte (1973). *Size and democracy*. Stanford: Stanford University Press.
- Eriksen, Erik Oddvar, red. (1995). *Deliberativ politikk*. Oslo: TANO.
- Europarådet (2007). *Good local and regional governance – the European challenge*. Valencia: Conference of European ministers responsible for local and regional government, 15th Session, October 2007.
- Kaufmann, Bruno, Rolf Büchi og Nadja Braun (2007). *Guidebook to direct democracy in Switzerland and beyond*. Marburg: The Initiative & Referendum Institute Europe.
- Lindner, Wolf (1994). *Swiss democracy. Possible solutions to conflict in multicultural societies*. Houndmills (UK): Macmillan Press.
- Mill, John Stuart (1946). *On liberty and considerations on representative government*. Oxford: Basil Blackwell.
- Narud, Hanne Marthe og Henry Valen (2007). *Demokrati og ansvar. Politisk representasjon i et flerpartisystem*. Oslo: Damm forlag.
- Pettersen, Per Arnt og Lawrence E Rose (2000). "Det lokale selvstyrets omdømme – opphav og betydning", kapittel 2 i Adun Offerdal og Jacob Aars, red. *Lokaldemokratiet. Status og utfordringer*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Ringén, Stein (2008). *Hvorfor demokrati?* Oslo: Koloritt Forlag.
- Rose, Lawrence E. (2005). "Demokratiteori – forventninger og virkelighet". Kap. 3 i Harald Baldersheim og Lawrence E. Rose, red. *Det kommunale laboratorium. Teoretiske perspektiver på lokal politikk og organisering*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rothstein, Bo and JanTeorell (2008). "What Is Quality of Government? A Theory of Impartial Government Institutions." *Governance: An International Journal of Policy, Administration and Institutions* 21(2):165-190.